

PAKOLLINEN TERVEYSTARKASTUS MAAHAN SAAPUESSA – ESIMERKKI TOIMINTAMALLISTA

Tässä tartuntatautilain 16, 22 ja 89 §:ien muutoksia koskevan ohjauskirjeen (VN/9047/2021) liitteessä kuvataan esimerkki toimintamallista covid-19-tartuntojen torjumiseksi rajat ylittävässä liikenteessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto (AVI) on tehnyt tartuntatautilain 16 §:n mukaisen päätöksen pakollisista terveystarkastuksista. Toimintamallissa on kuvattu matkustajan maahantulopolku sekä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden rooli sen varrella. Toimintamallia on havainnollistettu liitteessä 2.

Toimintamalli on laadittu tilanteessa, jossa sisärajavaltvonta on palautettu ja matkustajamäärät rajat ylittävässä liikenteessä ovat vähäiset eri maiden matkustamiseen liittyvien suositusten ja rajoitusten vuoksi. Mallia on tarkasteltava uudelleen tilanteen muuttuessa.

AVI:n tulee tartuntatautilain 16 §:n mukaisesti päättää, että kunnan järjestämään terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä. Terveystarkastuksen tulee sisältää covid-19-testi, aina kun se on tarpeellista. AVI voi rajanylityspaikalle kohdennetussa päätöksessään huomioida esimerkiksi tilanteen, jossa Suomeen saapuvalla matkustajalla on esittää ennen maahan saapumista otetun covid-19-testin negatiivinen testituloks tai todistus sairastetusta covid-19-taudista.

AVI voi rajata pakollisten terveystarkastuksen ulkopuolelle esimerkiksi sellaiset henkilöt, joilla on esittää maahan tullessa luotettava todistus tietyn ajan sisällä otetusta negatiivisesta testituloksesta tai parantuneesta taudista. Muita päätöksen ulkopuolelle rajattavia henkilöitä voivat olla esimerkiksi pienet lapset tai huoltovarmuuden kannalta tärkeä logistiikkahenkilöstö työtehtävissään. AVI voi myös kohdentaa pakollisen terveystarkastuksen kaikkiin henkilöihin, jolloin mahdollisten todistusten merkitys arvioidaan terveystarkastuksen yhteydessä. Esitetty toimintamalli kuvaa molempia tilanteita.

Tavoitteena on, että kaikilla Suomeen saapuvilla henkilöillä on mukanaan todistus ennen maahantuloa otetusta negatiivisesta covid-19-testistä tai sairastetusta taudista. Mikäli henkilöllä ei ole esittää tällaista todistusta maahan saapuessa ja hän kuuluu AVI:n päätöksen kohderyhmiin, hänet tulee ohjata testiin välittömästi saapumisen jälkeen osana pakollista terveystarkastusta.

Matkanjärjestäjä, lentoyhtiö tai varustamo voivat edellyttää asiakkailtaan yllä mainittuja todistuksia kulkuvälineeseen pääsemiseksi.

Ennen maahantuloa (VAIHE 0)

Ennen Suomeen saapumista matkustaja perehtyy maahantuloa koskeviin ohjeisiin ja vaatimuksiin sekä toimintaprosessiin rajanylityspaikoilla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tiedottaa verkkosivuillaan matkustamiseen liittyvistä terveysturvatoimista covid-19-pandemiatilanteessa valtakunnallisella tasolla. AVI:t tiedottavat verkkosivuillaan rajanylityspaikkoja koskevista päätöksistään. Kunnat voivat tiedottaa terveysturvatoimista alueellaan sijaitsevien rajanylityspisteiden osalta. Rajavartiolaitoksen verkkosivuilta on saatavissa tietoa maahantulon edellytyksistä. Matkustaja voi hyödyntää myös Finentry-sovellusta maahantulon ohjeisiin ja edellytyksiin tutustumiseen.

Matkustamisen terveysturvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että kaikki Suomeen saapuvat pyritään tavoittamaan ja heitä informoidaan monien eri viestintäkanavien kautta. Viranomaisten

tiedotusta voivat osaltaan tukea esimerkiksi matkailualan yritykset, liikenteenharjoittajat sekä satama- ja lentokenttätoimijat.

Ennen maahan saapumista matkustaja käy covid-19-testissä tai hankkii todistuksen sairastetusta covid-19-taudista viranomaisohjeiden mukaisesti.

Maahan saapuminen (VAIHE 1)

Maahan saapumisen yhteydessä matkustajille tarjotaan mahdollisuus käsien pesuun ja heitä ohjataan maskin käyttöön. Matkustajille jaetaan THL:n matkustajaohje, jossa kerrotaan keinoista, joilla jokainen voi ehkäistä tartuntojen leviämistä, maahan saapuvien testauksesta ja karanteenista sekä annetaan ohjeet, miten toimia, jos epäilee saaneensa koronavirustartunnan. THL:n matkustajaohje on saatavilla useilla eri kielillä.

Maahan saapuville kerrotaan toimintaprosessista rajanylityspaikalla. Heitä informoidaan rajanylityspaikkaa koskevasta AVI:n voimassaolevasta pakollista terveystarkastusta koskevasta päätöksestä, tarkastuksen tavoitteista ja sisällöstä. Matkustajia kehoitetaan pyydettäessä esittämään todistus ennen matkaa otetun covid-19-testin negatiivisesta testituloksesta tai sairastetusta covid-19-taudista. Matkustajia ohjeistetaan terveysturvallisista toimintatavoista rajanylityspaikoilla ja heille annetaan selkeät ohjeet, miten matkustajan polku rajanylityspaikalla etenee.

Kaikki henkilöt, joita AVI:n päätös koskee, ohjataan maahan saapumisen jälkeen pakolliseen terveystarkastukseen. Myös henkilöiden, joita AVI:n päätös ei koske tulee kuitenkin päästä covid-19-testiin.

Kunnat ja kuntayhtymät vastaavat terveysturvallisuustoimien koordinoinnista rajanylityspaikoilla. Matkustajien ohjauksessa ja opastamisessa ne voivat tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten, lentokenttä- tai satamatoimijoiden tai liikenteenharjoittajien kanssa.

Rajavartiolaitos voi antaa virka-apua esimerkiksi terveystarkastusten turvaamisessa, matkustajien opastamisessa ja ennakkotestitulosten tarkistamisessa. Tartuntatautilain 89 §:n mukaan myös poliisi, pelastusviranomainen, Puolustusvoimat ja Tulli voivat antaa virka-apua, jos yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää.

Pakollinen terveystarkastus (VAIHE 2)

Kunnat huolehtivat terveystarkastuksen järjestämisestä. Terveystarkastukseen sisältyy kontakti terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa, jotta tämä voisi arvioida, mitkä toimenpiteet ovat tarpeellisia ja välttämättömiä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Terveystarkastukseen sisältyy maahan saapumisen yhteydessä covid-19-testi aina, kun se katsotaan tartuntojen leviämisen ehkäisemisen kannalta tarpeelliseksi. Mikäli maahan saapuvalla henkilöllä ei ole todistusta negatiivisesta covid-19-testituloksesta tai sairastetusta covid-19-taudista tai hänellä epäillään tartuntaa, tulee matkustajalle tehdä covid-19-testi osana pakollista terveystarkastusta.

Testauksen tarpeen lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi myös, onko tarvetta muille toimenpiteille tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi, kuten karanteeni- ja eristyspäätöksille. Päätöksen karanteeniin asettamisesta tai eristämisestä tekee tartuntataudeista vastaava lääkäri silloin, kun tartuntatautilain mukaiset edellytykset näiden toimenpiteiden tekemiseksi täyttyvät.

Tartuntatautilain 22 §:n muutoksen myötä tautiin altistuneella tai sairastuneella on velvollisuus pyynnöstä antaa itseään koskevia tietoja terveydenhuollon ammattihenkilölle. Matkustajien tiedot voidaan kirjata joko tartuntatautilain 39 §:n mukaiseen tapauskohtaiseen rekisteriin tai potilastietorekisteriin.

Terveystarkastuksessa henkilölle annetaan ohjeet siitä, miten hänen tulee toimia terveystarkastuksen jälkeen. Henkilöä ohjeistetaan mm. omaehtoiseen karanteeniin siirtymisestä, siinä toimisesta tai toiseen testiin hakeutumisesta. Riskimaista maahan saapuvat henkilöt ohjataan THL:n ohjeistuksen mukaisesti toiseen testiin myöhemmin maahan saapumisen jälkeen, sillä myöhemmin otettu testi laskee tartuntariskiä. Ohjaus toiseen testiin, ajan varaaminen siihen ja testiin pääsyn varmistaminen vaatii tietoa maahan saapuvan henkilön henkilöllisyydestä ja oleskelu- tai kotipaikkakunnasta Suomessa. Tartuntataudin leviämisen kannalta välttämättömäksi katsottavia tietoja tulee kerätä maahan saapuvilta henkilöiltä terveystarkastuksen yhteydessä.

Toimenpiteet koti- tai oleskelupaikkakunnalla (VAIHE 3)

Kunnan ja kuntayhtymien tulee huolehtia, että maahan saapuvat henkilöt pääsevät THL:n ohjeistuksen mukaiseen toiseen testiin ja tulevat testatuiksi myöhemmin maahan saapumisen jälkeen. Toisella testillä voidaan vähentää maahan saapuvien henkilöiden riskiä levittää tartuntaa.